

וְכַדְרִין מִתְבָּרֵךְ בְּמַעוֹי, וְהָיָה מִסְתַּפֵּל וְיֹדֵעַ לְעֵילָא, וְאַסְתְּכִי בְּחֻכְמָה עֲלָאָה, וְעַל דָּא אֶקְרוּן דִּר דְּעָה. וְאַלִין הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, וְלַהוּן אֲתִיְהִיבַת אֹרִייתָא לְאַסְתַּפְּלָא בָּהּ, וְלִמְנַדַּע אֶרְחָא.

וְאִינוּן דְּלֹא אֲשַׁתְּכְחוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר יא) שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ. מֵאֵי שְׁטוּ. שְׁטוּתָא הוּוּ נִסְפֵי לְגִרְמִייהוּ, בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב בְּהוּ. וְטַחְנוּ בְּרַחִים אוּ דְכוּ בְּמִדּוּכָה וְגו'. מֵאֵן אֲטַרַח (דף ט"ג ע"א) לֹוּן כָּל הָאֵי. אֶלָּא דְאִינוּן לָא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

בְּגוּוּנָא דָּא, אִינוּן דְּלֹא מְהִימְנֵי בֵיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא בְּעָאן לְאַסְתַּפְּלָא בְּאַרְחוּי, וְאִינוּן בְּעָאן לְאַטְרַחָא גִרְמִייהוּ כָּל יוֹמָא בְּתַר מְזוּנָא, יִמְמָא וְלִילֵי, דְלִמָּא לָא סָלִיק בִּידֵיהוּ פִּתְא דְנִהָמָא. מֵאֵן גְּרִים לֹוּן הָאֵי. בְּגִין דְּלֹאוּ אִינוּן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. אוּף הָכָא, שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ, שְׁטוּ בְּשְׁטוּתָא דְגִרְמִייהוּ, וּבְעָאן לְאַטְרַחָא עֲלֵיהּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְטַחְנוּ בְּרַחִים. בְּתַר כָּל טְרַחָא דָּא, לָא סָלִיק בִּידֵיהוּ, אֶלָּא דְכְּתִיב וְהָיָה טַעְמוּ כְּטַעַם לְשַׁד הַשְּׁמֶן. וְלֹא יִתִיר. מֵאֵן גְּרִים לֹוּן הָאֵי, בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאֵי לְשַׁד הַשְּׁמֶן. אֵיפֹא דְאִמְרֵי, דְלִישׁ בְּמִשְׁחָא, כְּתָרְגוּמוּ. וְאֵיפֹא דְאִמְרֵי, מַה הַשַּׁד אֲתַחְזֹר לְכַמְהָ גּוּוּנִין, אוּף מְנָא, אֲתַחְזֹר לְכַמְהָ גּוּוּנִין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְשַׁד הַשְּׁמֶן, יִנְיָקָא דְמִשְׁחָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לְקַטוּ. וְכִי מִי שְׂאוּכַל מְעַט לֹוּקֵט מְעַט, וְמִי שְׂאוּכַל יִתֵּר לֹוּקֵט יִתֵּר? וְהָרִי כְּתוּב לֹא הָעֵדִיף הַמְּרַבָּה וְהַמְּמַעִיט לֹא הִחְסִיר? אֶלָּא לְפִי אוֹתָם שְׂאוּכְלִים, לֹוּקֵטִים. מִשְׁמַע

כְּמוֹ זֶה אוֹתָם שְׁלֹא מְאֲמִינִים בְּקוּדֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא רוֹצִים לְהַסְתַּפֵּל בְּדַרְכֵי, וְהֵם רוֹצִים לְהַטְרִיחַ אֶת עַצְמָם כָּל יוֹם אַחַר מְזוּן יוֹם וְלֵילָה, אוּלַּי לֹא יַעֲלֶה בְיָדָם פֶּת לַחֵם. מִי גֵרַם לָהֶם אֶת זֶה? מִשׁוּם שְׂאִינִם בְּנֵי אֲמוּנָה. אָף כְּאֵן, שְׁטוּ וְלִקְטוּ - שְׁטוּ בְּשְׁטוּתָא שֶׁל עַצְמָם, וְרוֹצִים לְהַטְרִיחַ עֲלֵיוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְטַחְנוּ בְּרַחִים. אַחַר כָּל הַטְרַחָה הַזֶּה לֹא עָלָה בִּידֵיהֶם, אֶלָּא שְׁפָתוֹב וְהָיָה טַעְמוּ כְּטַעַם לְשַׁד הַשְּׁמֶן, וְלֹא יוֹתֵר. מִי גֵרַם לָהֶם אֶת זֶה? מִשׁוּם שְׁלֹא הָיוּ בְּנֵי אֲמוּנָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַה זֶה לְשַׁד הַשְּׁמֶן? יֵשׁ אוֹמְרִים, שְׁהָיָה נְלוּשׁ בְּשֶׁמֶן כְּתָרְגוּמוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, מַה הַשַּׁד מִתְהַפֵּף לְכַמְהָ גּוּוּנִים, אָף הַמֶּן מִתְהַפֵּף לְכַמְהָ גּוּוּנִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְשַׁד הַשְּׁמֶן - יִנְיָקָת הַשְּׁמֶן. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לְקַטוּ - וְכִי מִי שְׂאוּכַל מְעַט לֹוּקֵט מְעַט, וְמִי שְׂאוּכַל יִתֵּר לֹוּקֵט יִתֵּר? וְהָרִי כְּתוּב לֹא הָעֵדִיף הַמְּרַבָּה וְהַמְּמַעִיט לֹא הִחְסִיר? אֶלָּא לְפִי אוֹתָם שְׂאוּכְלִים, לֹוּקֵטִים. מִשְׁמַע

דְּאִינוּן דְּלֹא אֲשַׁתְּכְחוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר יא) שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ. מֵאֵי שְׁטוּ. שְׁטוּתָא הוּוּ נִסְפֵי לְגִרְמִייהוּ, בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב בְּהוּ. וְטַחְנוּ בְּרַחִים אוּ דְכוּ בְּמִדּוּכָה וְגו'. מֵאֵן אֲטַרַח (דף ט"ג ע"א) לֹוּן כָּל הָאֵי. אֶלָּא דְאִינוּן לָא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

בְּגוּוּנָא דָּא, אִינוּן דְּלֹא מְהִימְנֵי בֵיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא בְּעָאן לְאַסְתַּפְּלָא בְּאַרְחוּי, וְאִינוּן בְּעָאן לְאַטְרַחָא גִרְמִייהוּ כָּל יוֹמָא בְּתַר מְזוּנָא, יִמְמָא וְלִילֵי, דְלִמָּא לָא סָלִיק בִּידֵיהוּ פִּתְא דְנִהָמָא. מֵאֵן גְּרִים לֹוּן הָאֵי. בְּגִין דְּלֹאוּ אִינוּן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. אוּף הָכָא, שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ, שְׁטוּ בְּשְׁטוּתָא דְגִרְמִייהוּ, וּבְעָאן לְאַטְרַחָא עֲלֵיהּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְטַחְנוּ בְּרַחִים. בְּתַר כָּל טְרַחָא דָּא, לָא סָלִיק בִּידֵיהוּ, אֶלָּא דְכְּתִיב וְהָיָה טַעְמוּ כְּטַעַם לְשַׁד הַשְּׁמֶן. וְלֹא יִתִיר. מֵאֵן גְּרִים לֹוּן הָאֵי, בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאֵי לְשַׁד הַשְּׁמֶן. אֵיפֹא דְאִמְרֵי, דְלִישׁ בְּמִשְׁחָא, כְּתָרְגוּמוּ. וְאֵיפֹא דְאִמְרֵי, מַה הַשַּׁד אֲתַחְזֹר לְכַמְהָ גּוּוּנִין, אוּף מְנָא, אֲתַחְזֹר לְכַמְהָ גּוּוּנִין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְשַׁד הַשְּׁמֶן, יִנְיָקָא דְמִשְׁחָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לְקַטוּ. וְכִי מִי שְׂאוּכַל מְעַט לֹוּקֵט מְעַט, וְמִי שְׂאוּכַל יִתֵּר לֹוּקֵט יִתֵּר? וְהָרִי כְּתוּב לֹא הָעֵדִיף הַמְּרַבָּה וְהַמְּמַעִיט לֹא הִחְסִיר? אֶלָּא לְפִי אוֹתָם שְׂאוּכְלִים, לֹוּקֵטִים. מִשְׁמַע

דְּאִינוּן דְּלֹא אֲשַׁתְּכְחוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר יא) שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ. מֵאֵי שְׁטוּ. שְׁטוּתָא הוּוּ נִסְפֵי לְגִרְמִייהוּ, בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב בְּהוּ. וְטַחְנוּ בְּרַחִים אוּ דְכוּ בְּמִדּוּכָה וְגו'. מֵאֵן אֲטַרַח (דף ט"ג ע"א) לֹוּן כָּל הָאֵי. אֶלָּא דְאִינוּן לָא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאֵי לְשַׁד הַשְּׁמֶן. אֵיפֹא דְאִמְרֵי, דְלִישׁ בְּמִשְׁחָא, כְּתָרְגוּמוּ. וְאֵיפֹא דְאִמְרֵי, מַה הַשַּׁד אֲתַחְזֹר לְכַמְהָ גּוּוּנִין, אוּף מְנָא, אֲתַחְזֹר לְכַמְהָ גּוּוּנִין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְשַׁד הַשְּׁמֶן, יִנְיָקָא דְמִשְׁחָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ לְקַטוּ. וְכִי מִי שְׂאוּכַל מְעַט לֹוּקֵט מְעַט, וְמִי שְׂאוּכַל יִתֵּר לֹוּקֵט יִתֵּר? וְהָרִי כְּתוּב לֹא הָעֵדִיף הַמְּרַבָּה וְהַמְּמַעִיט לֹא הִחְסִיר? אֶלָּא לְפִי אוֹתָם שְׂאוּכְלִים, לֹוּקֵטִים. מִשְׁמַע

דְּאִינוּן דְּלֹא אֲשַׁתְּכְחוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, מַה כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר יא) שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ. מֵאֵי שְׁטוּ. שְׁטוּתָא הוּוּ נִסְפֵי לְגִרְמִייהוּ, בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב בְּהוּ. וְטַחְנוּ בְּרַחִים אוּ דְכוּ בְּמִדּוּכָה וְגו'. מֵאֵן אֲטַרַח (דף ט"ג ע"א) לֹוּן כָּל הָאֵי. אֶלָּא דְאִינוּן לָא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

אָכְלוּ - מי שְׁהִיָּה אוֹכֵל אוֹתוֹ.
ומשום כֶּף לֹא כְּתוּב אֲכִילְתוּ.

מַה זֶה אוֹמֵר? אֲחַז אָדָם בְּעֶבֶד אוֹ
בְּאִמָּה וְאָמַר שֶׁהוּא שְׁלוֹ. בֵּא חֲבָרוֹ
וְאָמַר: עֶבֶד זֶה הוּא שְׁלִי! קָרְבוֹ
לִפְנֵי מֹשֶׁה לְדִין. אָמַר לָהֶם: כִּמָּה
נִפְשוֹת בְּבִיתְךָ, וְכִמָּה נִפְשוֹת
בְּבִיתוֹ שֶׁל זֶה? אָמַר כֶּף וְכֶף. וְאוֹתָהּ
שָׁעָה אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: לְקַטּוּ מִחֵר,
וְכָל אֶחָד יֵבֵא אֵלַי. לְמַחֵר יֵצְאוּ
וְלְקַטּוּ, וּבָאוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה. שָׁמוּ
לִפְנֵי אֵת הַמֶּזֶן, וְהִיָּה מוֹדֵד אוֹתוֹ.
אִם אוֹתוֹ עֶבֶד שֶׁל זֶה - מִצָּא אֵת
אוֹתוֹ הַעֵמֶר שֶׁל הָעֶבֶד בְּמֶזֶן הַזֶּה,
שֶׁהָיָה עֵמֶר אֶחָד לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ
מִבֵּיתוֹ. מוֹדֵד לָזֶה - וְנִמְצָא חֵסֶר
אוֹתוֹ מֵאֲכָל הָעֶבֶד בְּמֶזֶן שְׁלוֹ, וְעֵמֶר
אֶחָד לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתוֹ. אָמַר
וּפְסָק: הָעֶבֶד שֶׁל זֶה הוּא! זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב אִישׁ לְפִי אָכְלוּ לְקַטּוּ.
וְכְתוּב עֵמֶר לְגִלְגֵּלֶת מִסֹּפֶר
נִפְשֵׁיכֶם.

אָמַר רַבִּי (י"א) חֲזִיא, כְּתוּב עָרֵב
וַיִּדְעַתֶּם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד ה'.
עָרֵב וַיִּדְעַתֶּם, בְּמָה יִדְעוּ? אֲלֵא כֶּף
שְׁנֵינּוּ, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם נִמְצְאוּ הַנְּהַגוֹת
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - בְּבִקֵּר הַתְּעוֹרֵר
חֵסֶד בְּעוֹלָם. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁנִּקְרָא
עָרֵב, תְּלוּי הַדִּין בְּעוֹלָם, וְהָיָה
פְּרִשׁוּיָה שֶׁלְכֵן יִצְחָק תִּתֵּן תְּפִלַּת
הַמְּנַחֵה. (מֵה זֶה אוֹמֵר) וְעַל זֶה עָרֵב
וַיִּדְעַתֶּם. כִּשְׁמַתְעוֹרֵר דִּין בְּעוֹלָם,
תִּדְעוּ שֶׁבְּאוֹתוֹ דִּין הוֹצִיא אֶתְכֶם ה'
מִמִּצְרַיִם. וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד
ה', שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ זְמַן מִתְעוֹרֵר חֵסֶד
וַיִּתֵּן לָכֶם לְאָכֵל.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר הַהֶפֶךְ. מַה כְּתוּב
לְמַעֲלָה? בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבֶּשֶׂר

הַחֲסִיר. אֲלֵא לְפָנֶיךָ אֵינּוֹן דְּאֲכִלִּין לְקַטִּין.
מִשְׁמַע אָכְלוּ, מָאן דְּהוּהוּ אָכִיל לִיָּה, וּבִגְיֵי
כֶּף לֹא כְּתוּב אֲכִילְתוּ.

מֵאִי קָא מִיִּירִי. אֶחָד בֵּר נֶשׁ בְּעֶבְדָּא, אוֹ
בְּאִמָּתָא, וְאָמַר דְּהוּא דִּילִיָּה. אֲתָא
חֲבָרִיָּה, וְאָמַר, הָאִי עֶבְדָּא דִּילִי הוּא. קָרִיבוּ
לְקַמִּיָּה דְּמֹשֶׁה לְדִינָא, אָמַר לוֹן כִּמָּה נִפְשָׁן
בְּבִיתְךָ, וְכִמָּה נִפְשָׁן בְּבִיתִיָּה דְּדִין, אָמַר כֶּף
וְכֶף. וְהוּא שְׁעֵתָא אָמַר לוֹן מֹשֶׁה, לְקַטּוּ
מִחֵר, וְכָל חַד מְנַיִכוּ יִיתִי לְגַבְּאִי. לְמַחֵר,
נִפְקוּ וְלְקַטּוּ, וְאַתְיִין קָמִי מֹשֶׁה, שְׁוויִין קָמִיָּה
מְנָא, הָוֵה מְדִיד לִיָּה. אִי הוּוּא עֶבְדָּא דְּדִין,
אֲשֶׁכַח הוּוּא עוֹמְרָא דְּעֶבְדָּא, בְּהָאִי מְנָא.
דְּהָא חַד עוֹמְרָא לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתִיָּה.
מְדִיד לְדִין, וְאַשְׁתַּכַּח חֲסָרָא, הוּוּא מִיכְלָא
דְּעֶבְדָּא, בְּהוּוּא מְנָא דִּילִיָּה, וְחַד עוֹמְרָא
לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתִיָּה. אָמַר עֶבְדָּא דְּדִין
הוּוּא, הָדָא הוּוּא דְּכְתִיב אִישׁ לְפִי אָכְלוּ לְקַטּוּ
וּכְתִיב עֵמֶר לְגִלְגֵּלֶת מִסֹּפֶר נִפְשֵׁיכֶם.

אָמַר ר' (נ"א י"א) חֲזִיא, כְּתִיב, (שְׁמוֹת טז) עָרֵב
וַיִּדְעַתֶּם כִּי יִי הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד יִי. עָרֵב
וַיִּדְעַתֶּם, בְּמֵאִי יִנְדְּעוּן. אֲלֵא הֵכִי תֵּאֲנָא, בְּכָל
יוֹמָא וַיּוֹמָא אֲשֶׁתַּכְּחוּ נִימוּסֵי קִדְשָׁא בְּרִיף
הוּוּא. בְּצַפְרָא, אֲתַעֵר חֵסֶד בְּעֵלְמָא. בְּהוּוּא
זְמַנָּא דְּאִקְרִי עָרֵב, תְּלִיא דִּינָא בְּעֵלְמָא, וְהָא
אוּקְמוּיָה, דְּבִגְיֵי כֶּף, יִצְחָק תִּתֵּן תְּפִלַּת
הַמְּנַחֵה. (מֵאִי קָא מִיִּירִי) וְעַל דָּא, עָרֵב וַיִּדְעַתֶּם, כִּד
אֲתַעֵר דִּינָא בְּעֵלְמָא, תִּנְדְּעוּן, דְּבַהֲהוּא דִּינָא
אֲפִיק יִי יִתְכוּן מִמִּצְרַיִם. וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת

כְּבוֹד יִי דְּהָא בְּהוּוּא זְמַנָּא אֲתַעֵר חֵסֶד בְּעֵלְמָא וַיִּתֵּן לָכֵן לְמִיכָל.
ר' חֲזִיא אָמַר אִיפְכָא, מַה כְּתִיב לְעִילָא, בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבֶּשֶׂר וְגו'. בֵּיה